

ת"פ 44939/12/18 - ויקטוריה שמיט נגד מדינת ישראל, תמיר סיטי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 44939-12-18 מדינת ישראל נ' שמיט ואח'

בפני כבוד השופט מרדכי לוי

ויקטוריה שמיט (נאשמת 1) ע"י בא-כוחה עו"ד מיכה גבאי

המבקשת

נגד

המשיבים

1. מדינת ישראל ע"י עו"ד טל פרג'ון, המחלקה הכלכלית בפרקליטות המדינה
2. תמיר סיטי ע"י בא-כוחו, עו"ד דרור ארד-אילון

החלטה

כללי

1. לפניי בקשה למתן צו להמצאת מסמכים (להלן: "**הבקשה**"), לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן: "**חסד"פ**") - מסמכים הדרושים לטענת ב"כ נאשמת 1 (להלן: "**הנאשמת**"), עו"ד מיכה גבאי, לצורך קעקוע מהימנותו של עד המדינה, מר תמיר סיטי (להלן: "**סיטי**"), "**עד המדינה**" או "**העד**"), כפי שיפורט להלן.

2. כתב האישום מייחס לנאשמת את העבירות הבאות: לקיחת שוחד (שתי עבירות) ומרמה (תשע עבירות). זאת, בגין התקופה שבה היא עבדה בשירות המזון במשרד הבריאות ובהיותה בתפקיד מנהלת תחנת ההסגר באשדוד (להלן: "**תחנת ההסגר**") בין שנת 2005 לבין 10.9.17. בין היתר נטען בכתב האישום כי במהלך שנת 2008 הכירה הנאשמת את סיטי במסגרת עבודתה כמנהלת תחנת ההסגר, וכי בד בבד עם היכרותה הראשונית החלה להירקם ביניהם מערכת יחסי שוחד, והכל - כמפורט בעובדות הנטענות בכתב האישום.

על פי כתב האישום, ערך טובות ההנאה שקיבלה הנאשמת מעד המדינה הסתכם בכ-300,000 ₪.

הנאשמת הכחישה את המיוחס לה בכתב האישום; ובמענה בכתב של בא כוחה צוין, בין היתר, כי בין הנאשמת ובין עד המדינה "היתה מערכת אינטימית רומנטית שכללה חיזורים ומתנות מצדו של מר סיטי"; כי הנאשמת "מאשרת כי קיבלה ממר סיטי לאורך השנים סכום של כ-70,000 ₪ כמתנה"; כי הנאשמת "מכחישה כי קיבלה המתנות ו/או כסף כשוחד"; וכי הנאשמת "לא קיבלה שוחד ולא נתנה תמורה לשוחד, כל פעולותיה היו במסגרת החוק ובהתאם לשיקול הדעת...".

3. שמיעת הראיות החלה בתאריך 30.12.19. באותו יום החל להעיד, בחקירה ראשית, עד המדינה, כעד

התביעה הראשון. ישיבת ההוכחות השנייה התקיימה ביום 4.2.20 ובה נמשכה והסתיימה החקירה הראשית של עד המדינה ומיד לאחר מכן החלה החקירה הנגדית שלו. חקירתו הנגדית של עד המדינה טרם הסתיימה; היא נמשכה עד כה שלוש ישיבות נוספות (בתאריכים 18.2.20, 25.2.20 ו-3.3.20); כאשר מספר דיוני הוכחות שאמורים היו להתקיים במהלך החודשיים האחרונים - בוטלו בעקבות משבר נגיף הקורונה.

במהלך שלושת הדיונים האחרונים השיב עד המדינה לשאלות הסניגור, אשר נגעו, בין היתר, לעסקאות שבוצעו על ידי העד "בכסף שחור" ולא דווחו לרשויות המס; העד הודה בביצוע עסקאות אלו, אך טען שבפועל, נגד חלק מהעסקאות הבלתי מדווחות, שבוצעו "בכסף שחור", הוא הוציא חשבוניות פיקטיביות, באופן שלפחות חלק מסכומי "הכסף השחור", כ-50%, כן דווחו לרשויות המס. עד המדינה הדגיש כי הוא הודה בכך כבר בחקירתו במשטרה, במסגרת "עדות הניקיון", וכי העניין נחקר גם על ידי רשויות המס (ראו, למשל, עמ' 301-306 ועמ' 366 לפרוטוקול).

יוער כי **חלק מהחקירה הנגדית של העד** בסוגיה זו של "העסקאות בכסף שחור" ובעיקר בעניין שני לקוחותיו מושא הכרטסות שהתבקשו במסגרת הבקשה- נשמע **בדלתיים סגורות**, מהנימוקים שצוינו בהחלטות בית המשפט בדבר סגירת הדלתיים.

בישיבת ההוכחות האחרונה (שהתקיימה כאמור ביום 3.3.20) קיבל בית המשפט את בקשת הסניגור להגיש 16 עמודים מתוך מאזן החברה של עד המדינה לשנת 2017; מדובר במסמך שנמסר על ידי מנהלת החשבונות של העד במהלך חקירתה במשטרה - **11/נ** (עמ' 516 לפרוטוקול).

הסניגור שאל את עד המדינה שאלות רבות לגבי המסמך האמור (11/נ) וגם ביקש מהעד להשיג, באמצעות מנהלת החשבונות שלו, את החשבוניות של אחד - ולמעשה, של שניים - מלקוחותיו. לנוכח התנגדות ב"כ המאשימה החלטתי כי "**משהחומר לא נמצא בידי המאשימה ובידי ההגנה, אין מדובר בחומר חקירה... יש גם פרוצדורה לבקש חומר שאינו חומר חקירה, שהוא כן רלוונטי - הגשת בקשה מבעוד מועד, לפי סעיף 108 לחסד"פ... היה מן הראוי להגיש בקשה כזו מבעוד מועד, כדי שהחלטה בבקשה תינתן מבעוד מועד וכדי שהמוצגים יהיו ברשות ההגנה בזמן החקירה הנגדית של העד, כדי שלא יהיה מקום לבקש שהעד יובא פעם נוספת לעדות**" (עמ' 524 לפרוטוקול).

הבקשה

4. בהמשך לאמור לעיל, הגיש הסניגור (ביום 23.4.20) בקשה להורות לעד המדינה להמציא לנאשמת, באמצעות המאשימה, **ראשית, "פירוט החשבוניות" של שניים מלקוחותיו**, ששםם צוין בבקשה, ביחס לשנים 2015-2017(להלן: "**כרטסות הלקוחות**" או "**הכרטסות**"); **ושנית, "חשבוניות שלטענתו מהווים החזר של 50% עבור הכסף השחור"** (להלן: "**החשבוניות הפיקטיביות**") [ההדגשות כאן ולהלן הוספו ואינן במקור, אלא אם צוין במפורש אחרת].

בנימוקי הבקשה צוין כי: "2. במהלך חקירתו נשאל עד המדינה על חשבוניות לקוחותיו ביחס ל-11/נ... 4. בהמשך לחקירתו הנגדית נשאל עד המדינה אודות החזר 50% **'מהכסף השחור'** והעד התחייב במהלך הדיון להביא עמו את מסמכי הנהלת החשבונות הנוגעים לעניין זה... 5. הדיון במסגרת התיק קבוע... ליום 26.5.20 ועל מנת לייעל את הדיון הקבוע ובהמשך להחלטה ביהמ"ש מיום 3/3/2020 יתבקש בית המשפט הנכבד להורות לעד המדינה להמציא לידי המבקשת באמצעות ב"כ המאשימה את החומרים המבוקשים..." [ההדגשה היא במקור].

5. **המאשימה מתנגדת לבקשה. בתגובה הראשונית (מיום 3.5.20) נטען ביחס לכרטסות הלקוחות של עד המדינה כי "הבקשה לא נומקה ומכל מקום אין הצדקה לקבלה".**

בנימוקי התגובה צוין, בין השאר, כי: "2. ... **המסמכים האמורים אינם רלוונטיים לאישומים**... 3. באשר לעבירות המס של העד, העד ממילא לא ביקש להציג את עצמו כטלית שכולה תכלת והודה עוד בחקירת המשטרה בביצוע עבירות בתחום זה. מאוחר יותר העד אף הגיע להסדר עם מס הכנסה במסגרתו שילם ועוד ישלם סכומי כסף משמעותיים לאוצר המדינה... 4. **אין מקום שבמסגרת חקירה נגדית של העד, חלף התמקדות בחלקים המהותיים בעדותו של העד, ישים עצמו בא כוח הנאשמת כחוקר במס הכנסה, יקדיש דיוני הוכחות שלמים להמטיר על העד שאלות על התנהלותו העסקית ועל בסיס תשובותיו של העד יבקש חומרים נוספים שמהווים בסיס נוסף לשאלות וחוזר חלילה**... 8. **בהתחשב בכך שלהגנה ניתנה אפשרות נרחבת למצות את קו החקירה הנגדית בקשר לעבירות המס שביצע העד, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את הבקשה, ולא להעמיק, שלא לצורך, את הפגיעה באינטרסים לגיטימיים של העד**... 9. ... כל מטרת החקירה בנוגע לעבירות המס שביצע העד היא בבחינת **צעד טקטי של ההגנה שנועד להתיש את העד ולגרום לו להעיד תוך חשש מתמיד מפני חשיפת פרטים עסקיים או הסתכסכות עם לקוחות**... או לחלופין [ל]הצטייר כעד המסרב להשיב לשאלות החקירה הנגדית. 10. ... העובדה שמדובר בעד תביעה שהוא עד מדינה, אין משמעותה שמכורח סטטוס זה, הוא מוכרח להתערטל מכל זכות בסיסית אשר עומדת לו, **ובכלל זה הזכות לפרטיות עסקיו**".

בעניין זה הפנה ב"כ המאשימה לבש"פ 8252/13 **מדינת ישראל נ' שינר**, פ"ד סו(3), 442 (2014) (להלן: "**עניין שינר**"), וכן למספר פסקי דין שבהם "**הוכרה חשיבות ההגנה על סודיות עסקית של צדדים שלישיים וחובת בית המשפט לאזן בינם לבין אינטרסים הנוגעים להליך הפלילי**": ת"פ (מחוזי י-ם) 54589-02-17; **צינור נ' מדינת ישראל** (3.6.2019); ב"ש (מחוזי ת"א) 90901/06 **מנולוביץ' נ' מדינת ישראל** (18.6.2006); ב"ש (מחוזי ת"א) 93293/05 **קרוכמל נ' מדינת ישראל** (9.3.2006); ב"ש (מחוזי ת"א) 9282/05 **חברה פלונית נ' מדינת ישראל** (11.9.2005).

בהקשר זה נטען כי "**... אינטרס ההגנה על חשיפת הפעילות הכלכלית של עסקים הוא אינטרס חברתי חשוב שיש לשמור עליו**" (בפסקה 12) וכי "**... מסמכי הנהלת החשבונות של החברה של העד מהווים מידע עסקי שלחברות עסקיות אין אינטרס לחשוף ולמעשה מהווים סוד מסחרי**..." (בפסקה 13).

ביחס לחשבוניות הפיקטיביות (שבאמצעותן, כאמור, לדברי העד, הוחזרו לרשויות המס כספים מעסקאות "בכסף שחור") צוין כי עד המדינה הסכים להעביר מספר חשבוניות המתייחסות לבקשה האמורה, וכי "המאשימה רואה בהסכמת העד להמציא את החשבוניות האמורות, כהסכמה לפנים משורת הדין, נוכח עמדתה העקרונית..." (פסקאות 15-17).

נוסף על האמור צוין כי "במהלך עדות העד עלה כי במסגרת המגעים שניהל עם רשויות המס מסר העד מסמכים שלא היו בידי המאשימה. המאשימה קיבלה לידה חלק מהחומרים... לאחר שתקבל לידה את החומרים היא תוכל לשקול באופן מלא האם יש מקום להעברתם להגנה" (פסקאות 19-21).

6. **בתגובת ההגנה (מיום 7.5.20) לתגובה הראשונית של המאשימה נטען כי: "2. ... המחלוקת בין**

הצדדים נוגעת לגובה הסכומים ששילם העד לנאשמת, אם כמתנה לשיטת הנאשמת ו/או כשוחד לשיטת המאשימה... 3. הנאשמת מבקשת להראות כי הסכומים אותם נקב עד המדינה בין כשוחד ובין ככסף שחור אינם מדויקים בלשון המעטה, ועד המדינה, נוהג לשקר ביחס לגובה הסכומים כדבר שבשגרה. 4. שקרי העד, יכולים גם להשליך על מהימנות העד... 5. ... לשיטת הנאשמת עד המדינה מסר גרסה שונה בחקירותיו במשטרה לעומת גרסתו בביהמ"ש בכל הנוגע לסכומים אותם העלים כמו גם לסכומים אותם 'השיב' לטענתו במסגרת חשבוניות אקראיות... 7. ... מחד לא מדובר במצב נפשי, ו/או סוד מסחרי שיש להגן עליו ומאידך ניתן לנטרל חשש זה על דרך של קיום הדיון בדלתיים סגורות. 8. הגנת הנאשמת חשובה יותר מהחששות המועלים ע"י המאשימה בסעיפים 11-13. 9. בעניין החשבוניות באמצעותן הוחזרו הכספים שלא דווחו... בהעדר חשבוניות המעידות על השבה של 50% מהכספים שהועלמו, עולה כי עד המדינה משקר פעם נוספת...".

7. בתגובה הנוספת מטעם המאשימה (מיום 10.5.20) הודגש כי: "1. גם לשיטת הנאשמת לחקירה בעניין עבירות המס שביצע העד אין נגיעה לכתב האישום בו מואשמת הנאשמת...". הוטעם (בפסקה 2) כי טענת ההגנה שבבסיס הבקשה עומד הרצון להראות שהעד נוהג לשקר בעניין סכומים כדבר שבשגרה מהווה "מסע דיג"; "3. ... אין מקום להמשיך ולהרחיב את החזית בעניין זה ללא הגבלה, תוך פגיעה מתמשכת בפרטיות עסקיו של העד ותחושת בטחונו האישי. 4. ... אין בחומר המבוקש כדי לסייע להגנה - הכרסות המתעדות מכירות מדווחות ללקוחות... אין יכולות לגלות את מה שאין בהן. דהיינו הכרסות לא מתעדות, מן הסתם, את העסקאות הלא מדווחות... 5. ... הסכם השומה הסופי של העד עם רשויות המס הועבר להגנה... אין זה סביר כי ההגנה תנהל במסגרת חקירה נגדית של העד חקירת מס נוספת משל עצמה בשם הרצון להטיל ספק במהימנות העד. 6. באשר לחשבוניות 'החזר הכספים לחברה', מדובר בסוגיה שולית אף יותר... העד עמד במילתו וסיפק דוגמאות לחשבוניות אלה. מעבר לפגיעה האינהרנטית הטבועה באספקת חשבוניות עסקיו של העד, אין כל מקום להטריח את העד לעבור על הנהלת החשבונות שלו לאורך השנים... 7. אף אם יעלה בידי ההגנה להראות אי דיוקים בסכומים שאליהם מתייחס העד בנוגע לעבירות המס, אין בכך כדי ללמד על חוסר מהימנות של העד בכלל ולגבי השוחד בפרט... 8. ... העד מתבקש... למסור מסמכים הנוגעים לפעילותו העסקית החסויה בשגרה. מסמכים אלו יישארו בידי ההגנה והנאשמת לעד, ולא ניתן להבטיח כי לא ידלפו... 9. הגנת הנאשמת אינה מהווה זכות בלתי מוגבלת... יש לאזן את החקירה הנגדית עם ניצול יעיל של זמנו היקר של בית המשפט הנכבד ועם ההגנה על זכויות העד, מניעת הטרדתו, השפלתו וכיוצא בזה".

בעניין זה הפנה ב"כ המאשימה לע"פ 5329/98 דג'אני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(2) 273 (2003).

עיקרי טענות הצדדים בדיון

8. ביום 12.5.20 נערך דיון בנוכחות הצדדים, לרבות עד המדינה ובא-כוחו, עו"ד ארד-אילון.
9. בא-כוחו של עד המדינה התנגד אף הוא לבקשת הסניגור והטעים כי: "בהיבט בין שני הצדדים זאת

שאלת הרלוונטיות, שגם אם פורשים אותה רחוק מאוד, היא לא יכולה להיות מכשיר להשגת מטרות שלא יכולות להיות להוכחת השאלות השנויות במחלוקת... יכולות להיות מטרות כאלה, כמו התשה, כניסה לפרטיות... כמו חשיפת אלמנטים מסחריים, כמו הכנסתו של אדם למצב שבעיניו מסכן אותו במהלך העדות... יצירת איום חיצוני שאינו קשור למחלוקות ואני לא רוצה באופן מפורש, על אף שהדברים עלו בעדות, לומר מפי, איזה מהפריטים האלה נכון, כולם נכונים, בוודאי הכניסה לעניינים העסקיים, אבל גם דרגה מסוימת של סיכון בנושאים שלא קשורים למחלוקת... ומה שאני אומר כרגע הוא בעצם לינק לדברים שנאמרו בדיונים הקודמים בדלתיים סגורות".

עו"ד ארד-אילון הדגיש גם את שאלת "המחיר": "לפעמים אין שום רלוונטיות אבל גם אין שום מחיר... למשל שואלים שאלה והוא אומר כן הייתה לי דירה גם בחיפה, אז הוא אומר, זה לא רלוונטי, הוא מביא גם את נסח הטאבו, אבל לפעמים ברור שבדברים האלה יש בעיה, הבעיות כמו שהם אמרו **זו הכבדה אינסופית**. עד המדינה מגיע, והעד הזה בפרט, עירום ועריה בפני ביהמ"ש... אבל **מוכרח להיות מקום שגם זכויותיו ראויות להגנה**, וזה לא משנה אם הוא מואשם בשוחד, או אם הוא עד שנפגע מעבירת מין... **אני לא רואה שום סיבה מדוע העד ישיב על עניינים עסקיים שעלו באופן מקרי לגמרי בהודעות שלו, ולא קשורים בשום צורה לעבירות שעליהן הוא מעיד...**"

עוד צוין כי **עד המדינה "עשה מאמץ, ומה שהוא מצא הוא מסר למאשימה... הבקשה היא במידה רבה בקשה למה שאין, לא למה שיש ומוסתר... שולחים אותו למסע אקספדיציה, שהוא יעשה את ה'דיג', זה כבר די מרחיק לכת, אירועים מלפני הרבה שנים שלא קשורים לפרשה, ברור לגמרי שהנהלת החשבונות שלו בכאוס, עברה תהליך חקירת... נלקחו לנו ארגזים וגם את זה צריך לקחת בחשבון"; "אני לא יכול לומר שהוא לא יכול להשיג בשום דרך, אבל לא במאמץ סביר ומיידי... מה שהוא חיפש בשקידה מסוימת הוא מסר למאשימה..."**

10. **ב"כ המאשימה ציין בטיעונו בעל-פה כי בהמשך לדיון האחרון מסר לו עד המדינה שש חשבונות פיקטיביות, אשר הועברו לידי ההגנה.**

ב"כ המאשימה הדגיש כי **הן הכרטסות והן החשבונות הפיקטיביות אינן רלוונטיות והטעים כי "בטח השאלה אם העד החזיר לחברה 50 אחוז או 40 או 30 אחוז מההכנסות הלא מדווחות שלו, בסופו של דבר על הכול הוא התבסס על הערכות... בית-המשפט התיר חקירה בנושא בנדיבות, בחלק מהמקרים לא התנגדנו, בחלק התנגדנו וההתנגדות התקבלה, ובחלק לא, בשורה התחתונה אנחנו 3 מועדי הוכחות רצופים שומעים על פרטי העסקאות של העד שלא רלוונטיים בצורה אמיתית לאישומים שעליהם העד בא להעיד"; "יש גבול עד כמה אפשר למתוח את עניין המהימנות כדי לחדור לפרטיות של עד... אנחנו חושבים שאל"ף יש להגביל את החקירה הנגדית בעניין הזה, אבל בטח ובטח יש מקום לדחות את הבקשה לבקש מהעד להמציא מסמכים נוספים בעניין הזה". הוא הוסיף כי "טענתנו [של עד המדינה] היא שלגבי החשבונות שנועדו לשקף את החזר הכספים לחברה, אין לו תיעוד מסודר... באמת יש לו קושי אמיתי שכן מדובר בחשבונות פיקטיביות שהוא המציא ולא כדי להונות את רשויות המס אלא להיפך, בסופו של דבר כדי ליישר את הספרים".**

ב"כ המאשימה הבהיר כי מתוך כלל החומרים שהתקבלו מרשויות המס "העברנו להגנה את הסכם השומה של העד עם רשויות המס, חלק מהחומרים שקיבלנו אלה כרטסות של הלקוחות שחברי התייחס אליהן בבקשה שלו, לגבי חלק מהשנים שחברי ביקש, ואותן לא העברנו כי העמדה שלנו שזה באמת לא

רלוונטי".

11. ב"כ הנאשמת הגיב בע"פ לטיעונים שהעלו ב"כ המאשימה ובא-כוחו של עד המדינה.

ביחס לטענה כי מסירת המסמכים המבוקשים עלולה לסכן את עד המדינה, הוטעם כי "מדובר בחשבוניות פיקטיביות של אנשים אקראיים שלא קיימים, מי מסכן אותו? האיש הפיקטיבי?"; ואילו לגבי הכרטסות טען הסניגור כי "המאשימה אומרת שיש להם את זה, כלומר זה נמצא אצל חברי, אז לא צריך מאמץ סביר".

הסניגור הוסיף כי "הטיעון שצריך להעדיף את ההגנה על פרטי העסקים של העד או הסודות המסחריים שלו שהיא עדיפה על הגנת הנאשמת - טיעון כזה צריך לדחות... יעלה על הדעת שבימ"ש הנכבד יעדיף הגנה על עבירות פליליות מאשר הגנה של הנאשמת להתגונן במשפט פלילי?". בהקשר זה הביע תמה הסניגור "מה הסודות המסחריים שיכולים להתגלות אם אני אקבל חשבוניות פיקטיביות שישנן או את הכרטסת לקוחות של השניים שדיברנו עליהם".

ב"כ הנאשמת חזר על הטענה כי המסמכים שהתבקשו דרושים לעניין שאלת מהימנותו של עד המדינה: "אני טוען ואני גם מצליח לפחות לשיטתי להוכיח, שעד המדינה יש לו כישרון לשקר במספרים"; "המחלוקת בין הצדדים לפחות בעניין הסכום ששולם מעד המדינה לנאשמת, ואני לרגע לא נותן לו כותרת אם זה שוחד או מתנות כפי שאנחנו חושבים, כשאנחנו אומרים הוא נתן רק 70 אלף שקל והוא אומר נתתי 350 אלף או הרבה יותר, ואני מוכיח שהוא משקר... שאומר קיבלתי שחור X ואני מוכר X 5, אומר אני החזרתי Y ואני מוכיח שהוא החזיר סכום אחר, הוא משקר... אם ברוב כישורו הוא הצליח לשטות ברשויות החקירה, זה לא רלוונטי? זה צדדי? ממש לא".

דין והכרעה בבקשה

12. לאחר בחינת טענות הצדדים, בכתב ובעל פה, החלטתי לדחות את הבקשה.

להלן אנמק את החלטתי, אך תחילה אעמוד על המסגרת הנורמטיבית - בחוק, בפסיקה ובספרות הרלוונטיים.

המסגרת הנורמטיבית

13. המסגרת הנורמטיבית היא, כאמור, הוראת סעיף 108 לחסד"פ, אשר קובע כי:

בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו.

14. כידוע, יש להבחין בין "חומר חקירה", אשר ההגנה זכאית כי יועמד כולו לעיונה עם הגשת כתב האישום, לפי סעיף 74 לחסד"פ (מלבד אם הוצאה לגבי חלקו תעודת חיסיון), ובין מסמכים שאינם בגדר "חומר חקירה" אשר נמצאים ברשותו של עד או של אדם אחר, אשר בית המשפט רשאי, כאמור בסעיף 108 לחסד"פ, לצוות על המצאתם, לבקשת בעל דין או אף מיזמת בית המשפט (ראו למשל, לאחרונה,

בש"פ 1378/20 זגורי נ' מדינת ישראל, בפסקאות 10-18 (7.4.2020) (להלן: "עניין זגורי").

בפסיקה, לרבות בעניין זגורי ובעניין שינר, עמד בית המשפט העליון על ההבדלים בין שני המסלולים - לפי סעיף 74 ולפי סעיף 108 לחסד"פ.

15. עם זאת, בפסיקה הובהר שקיים גם דמיון בין השיקולים הרלוונטיים בשני המסלולים, של בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ ושל בקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ (ראו למשל עניין שינר, בין היתר בפסקה 45.ד).

למעשה, בפסיקה הוכרה רשימה (לא ממצה) של השיקולים הבאים; ראו למשל והשוו, הדברים שכתב כב' השופט י' עמית בעניין בקשה לחשיפת מב"דים ותיקים סגורים: "... על בית המשפט לקחת בחשבון, בין היתר, את השיקולים הבאים, לאו דווקא על פי סדר חשיבותם: האם החומר נכלל מלכתחילה בתיק החקירה; האם הרלבנטיות היא בעוצמה גבוהה או שמא מדובר בחומר שהרלבנטיות שלו אינה מובהקת, על אחת כמה וכמה לא רחוקה ושולית; האם מדובר ב'מסע דיג' ספקולטיבי; האם מדובר בתיקים ישנים, מה שמשליך הן על הרלבנטיות והן על משאבי התביעה לאיתור התיקים; הזכות לכבוד, לפרטיות, לשיקום ולרהביליטציה של העד או קרבן העבירה ומידת הפגיעה בזכות זו; החשש הכללי כי עדים וקרבות עבירה יחששו להעיד במשפט; הפגיעה בזכויותיהם של צדדים שלישיים, שייתכן כי מעורבים בתיקים שנסגרו, ומידת הפגיעה; העיקרון של סופיות תשובות העד בעניינים צדדיים, אשר יש בו כדי להחליש את התועלת שיכולה לצמוח להגנה מהחומר" [בש"פ 5535/13 מדינת ישראל נ' שימשילשווילי, בפסקה 13 (15.8.2013)]. יצוין כי כב' השופט עמית חזר והפנה לדבריו אלה גם בעניין שינר, בפסקה 12.

16. עוד הודגש בפסיקה האיזון הנדרש בין התועלת הפוטנציאלית להגנת הנאשם ובין הפגיעה האפשרית באינטרסים מוגנים של צד שלישי: "האפשרות למסור לעינו של נאשם מידע מסוג זה - שמטבע הדברים כרוך בפגיעה בפרטיותו של מי שהמידע נמסר על אודותיו... - תיבחן בידי בית המשפט על פי מבחני הרלוונטיות והתועלת הפוטנציאלית להגנת הנאשם מזה, ועוצמת הפגיעה האפשרית באינטרסים המוגנים של צד שלישי לרבות עד, מזה..." [בש"פ 7233/18 בכיראת נ' מדינת ישראל, בפסקה 5 (24.10.2018) (להלן: "עניין בכיראת"); ראו גם והשוו בש"פ 3099/08 אברהמי נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (23.2.2009) (להלן: "עניין אברהמי")].

17. ביחס לשיקול של סופיות תשובות העד בעניינים צדדיים, שנמנה בין השיקולים דלעיל (ראו בסיפא של הציטוט המובא בפסקה 15), יפים דבריו של המלומד קדמי, המתייחס בספרו הן לשאלה מה הם "עניינים צדדיים" והן למשמעות של הכלל בדבר "סופיות תשובות העד":

"שאלה בעניין 'צדדי' היא שאלה שאינה רלוונטית לעניין הנדון, ואשר הצגתה מותרת אך בשל כוחה לפגום במהימנותו של העד... להבדיל משאלות רלוונטיות, הכלל לגבי שאלות בעניינים צדדיים, הוא שהתשובה עליהן היא 'סופית' לאמור: שאין מתירים הבאת ראיות, לרבות הצגת שאלות לעדים, במטרה לסתור את התשובה ולהפריכה" [יעקב קדמי על הראיות (חלק רביעי, תש"ע), עמ' 1969-1971 ובמיוחד בעמ' 1969 (להלן: "קדמי על הראיות")].

"כחריג לכלל האמור, מותרת הבאת ראיות נוספות להפרכת תשובה שניתנה ב"עניין צדדי", כאשר מדובר בעובדה שיש לה השלכה מיידיית וישירה' על מהימנותו של העד; והיא ניתנת להוכחה פשוטה, ברורה וחד משמעית ואינה כרוכה בהארכה בלתי סבירה של הדין"; כשהכוונה היא לעובדות כגון "הרשעותיו הקודמות של

העד, מצב בריאותו הפיזי או הנפשי וכיוצ"ב" (שם, בעמ' 1970).

לענין סופיות תשובות העד בעניינים צדדיים, ראו והשוו גם: **עניין זגורי**, בפסקה 32; **עניין בכיראת**, בפסקה 5; **עניין אברהמי**, בפסקה 11; תפ"ח (מחוזי ת"א) 24984-07-15 **מדינת ישראל נ' אברג'יל ואח'**, בפסקאות 4-3 (8.3.2018).

מן הכלל אל הפרט

18. **דחיית הבקשה היא על סמך המשקל המצטבר של טעמים אחדים שיצוינו להלן, תוך איזון ראוי בין מכלול השיקולים הרלוונטיים בנסיבות הכוללות של העניין.**

19. **ראשית, הכלל בדבר סופיות תשובות העד בעניינים צדדיים.**

כזכור, כתב האישום מייחס לנאשמת קבלת שוחד בסכום כולל של כ-300,000 ₪ מעד המדינה; ואילו הנאשמת טוענת שהיא קיבלה מעד המדינה לאורך השנים סכום של כ-70,000 ₪ בלבד וזאת כמתנות על רקע רומנטי ולא כשוחד.

על כן, הן כרטסות הלקוחות של עד המדינה והן החשבונות הפיקטיביות, אינן רלוונטיות לליבת המחלוקת בין הצדדים - באשר הן אינן מתייחסות לגובה סכומי הכסף שהעביר העד לנאשמת וגם לא לסיבה שבגינה הם ניתנו לנאשמת.

כעולה מטיעוני הסניגור, בכתב ובעל-פה, **המסמכים המבוקשים נדרשים להגנה לצורך קרקוע מהימנות עדותו של עד המדינה ביחס לסכומי "הכסף השחור"**, שלא דווחו על ידו לרשויות המס, **וההגנה מבקשת לשכנע את בית המשפט כי עד המדינה "נוהג לשקר ביחס לגובה הסכומים כדבר שבשגרה" וזאת גם לגבי הסכומים שהעביר לנאשמת.**

אמנם, אין חולק על חשיבותה הרבה והמרכזית של החקירה הנגדית לצורך עמידה על שאלת מהימנות עדותו של עד, וכך במיוחד כשמדובר בעד עיקרי וחשוב, כמו במקרה דנן. כמו כן, ברי כי לעדותו של עד המדינה נודעת חשיבות מכרעת מבחינת ההגנה של הנאשמת, ואך טבעי הוא שההגנה תחפוץ להצביע על סתירות מהותיות ועל שקרים בגרסתו של העד, כדי לשכנע את בית המשפט כי העד ועדותו אינם מהימנים.

עם זאת, יש להבחין בין סתירות או שקרים של עד ביחס לשאלות הנוגעות לליבת המחלוקת בין הצדדים, לגבי עובדות הקשורות לאישום המיוחס לנאשמת, ובין סתירות או שקרים נטענים של עד ביחס לנושא צדדי, שגם אם התייחס אליו העד במהלך חקירתו במשטרה - הוא אינו קשור במישרין לאישום עצמו.

כאמור, **במקרה דנן** המסמכים המבוקשים דרושים להגנה על מנת להצביע על שקרי העד ביחס לעסקאות שביצע "בכסף שחור", **אף שעסקאות אלו אינן קשורות כלל לשוחד הנטען בכתב האישום. לטענת ההגנה, הקשר בין העסקאות שבוצעו "בכסף שחור" ובין אישום השוחד, הוא שעד המדינה משקר בעניין גובה ה"סכומים". אלא שמדובר בקשר עקיף ובדוגמא לשאלה בעניין צדדי, שהיא כאמור בפסקה 17 לעיל, "שאלה שאינה רלוונטית לעניין הנדון, ואשר הצגתה מותרת אך בשל כוחה לפגום במהימנותו של העד".**

כזכור, "הכלל לגבי שאלות ב'עניינים צדדיים', הוא שהתשובה עליהן היא 'סופית', לאמור: שאין מתירים הבאת ראיות, לרבות הצגת שאלות לעדים, במטרה לסתור את התשובה ולהפריכה" (קדמי על הראיות, בעמ' 1969).

המקרה דנן גם אינו נכנס בגדר החריג לכלל שצוין בפסקה 17 לעיל, משום שאין מדובר ב"עובדה שיש לה השלכה 'מיידי' וישירה' על מהימנותו של העד"; ובעיקר, מכיוון שאין מדובר בעובדה ש"ניתנת להוכחה פשוטה, ברורה וחד משמעית" (כגון רישום פלילי או מסמך אודות מצב רפואי).

נהפוך הוא, קבלת המסמכים שהתבקשו תגרור הארכה בלתי סבירה של הדין, כיוון שהיא תצריך ליבון של שאלות עובדתיות, ואולי גם משפטיות, בעניין שהוא רחוק מליבת המשפט דנן ואינו נוגע למיחוס לנאשמת בכתב האישום. במילים אחרות, אין זה סביר כי במטרה לנסות לקעקע את מהימנות העד ינוהל מעין "משפט בתוך משפט" וישמעו ראיות בעניין סכומי עבירות המס שביצע עד המדינה (כאמור, ללא קשר לאישום השוחד המיוחס לנאשמת), במיוחד בשעה שעבירות אלה כבר נחקרו על ידי רשויות המס, שאף הגיעו להסדר/שומה עם העד - אשר המאשימה העבירה לאחרונה לידי ההגנה.

כאן המקום לציין כי ככל שקיימות סתירות בין תוכן עדותו של עד המדינה, אשר כבר נחקר ארוכות במסגרת החקירה הנגדית בעניין העסקאות שבוצעו "בכסף שחור", ובין תוכן הודעותיו במשטרה, זכאית ההגנה לבקש להגיש את הודעותיו של עד המדינה, על מנת להצביע על הסתירות האמורות במסגרת סיכומי ההגנה.

כמו כן, אם ההגנה תמצא לנכון, היא תוכל לבקש להגיש הן את החשבוניות הפיקטיביות שעד המדינה המציא והן את הסכם השומה, שהועברו לידי ההגנה לאחרונה.

20. שנית, הפגיעה באינטרסים המוגנים של צד שלישי, דהיינו במקרה דנא - של עד המדינה.

העברת המסמכים הנדרשים, ובפרט כרטסות הלקוחות של עד המדינה, לידי הנאשמת וצוות ההגנה, תפגע בפרטיות עסקיו של העד. **אומנם**, בנסיבות המקרה דנן עוצמת הפגיעה בעד (לו היתה מתקבלת הבקשה) אינה מן הגבוהות וברי כי אין מדובר במסמכים שחל עליהם חיסיון. **עם זאת**, האינטרס הברור של עד המדינה, ככל בעל חברה עסקית, הוא שמסמכים מתוך הנהלת החשבונות של החברה שבעלותו - יישארו בדל"ת אמותיו. כך במקרה דנן, **וביתר שאת, במיוחד לנוכח** העובדה כי המסמכים הנדרשים אינם רלוונטיים לליבת המחלוקת בין הצדדים, כמצוין לעיל.

21. שלישית, המאמץ שידרש מעד המדינה על מנת לנסות לאתר את המסמכים המבוקשים, לרבות כל יתר החשבוניות הפיקטיביות, הוא בלתי סביר בנסיבות העניין, בשים לב גם לכך שכאמור המסמכים המבוקשים אינם נוגעים למחלוקות העיקריות בין הצדדים. בנסיבות המקרה דנן מצאתי אפוא טעם בטענת בא-כוחו של עד המדינה כי איתור כלל החשבוניות הפיקטיביות (שהופקו כנגד חלק מהעסקאות שבוצעו על-ידי עד המדינה "בכסף שחור") יצריך מהעד מאמץ בלתי סביר, ושהחשבוניות הפיקטיביות הבודדות שהועברו עובר לדין לידי המאשימה וההגנה, הן החשבוניות שאותן איתר העד ב"שקידה סבירה".

22. כאמור בפסקה 16 לעיל, בית המשפט נדרש לערוך איזון בין הרלוונטיות והתועלת הפוטנציאלית להגנת הנאשמת, ובין עוצמת הפגיעה האפשרית באינטרסים המוגנים של צד שלישי לרבות עד.

במקרה דנן, **אילו** כרטסות הלקוחות והחשבוניות הפיקטיביות היו קשורות באופן ישיר לאישום השוחד המיוחס לנאשמת, או אז היה מקום לשקול בחיוב לקבל את הבקשה להמצאתן, חרף הפגיעה בעד המדינה, לנוכח התועלת הפוטנציאלית הרבה להגנת הנאשמת; **אולם**, כאמור, למסמכים המבוקשים קיים קשר עקיף בלבד לאישום המיוחס לנאשמת ולמחלוקות העיקריות בין הצדדים והם מתייחסים ל"עניין צדדי", כמפורט בפסקה 19 לעיל.

23. כזכור, ב"כ המאשימה הצביע, **בין היתר**, גם על פגיעה נוספת שעלולה להיגרם לעד המדינה והיא הפגיעה בתחושת בטחונו האישי. גם בא כוחו של העד ציין בקשר לכך את "הכנסתו של אדם למצב שבעיניו מסכן אותו במהלך העדות" וכן "דרגה מסוימת של סיכון בנושאים שלא קשורים למחלוקת".

עם זאת, לא מצאתי כי יש צורך להידרש במסגרת החלטה זו **לטענות נוספות שהעלו באי כוחם של המאשימה ושל העד, לרבות הטענות הקשורות לביטחונו האישי של העד** (בפן האובייקטיבי) או לתחושתו בדבר בטחונו האישי (בפן הסובייקטיבי), **באשר** דין הבקשה להידחות ממילא מהמשקל המצטבר של טעמים אחרים, כמפורט לעיל.

24. **העולה מן המקובץ הוא כי בנסיבות הכוללות של המקרה דנן גוברים השיקולים שפורטו בפסקאות 19-21 לעיל, במיוחד בשים לב למשקלם המצטבר, והם מכריעים את הכף ומחייבים את דחיית הבקשה.**

25. **עם זאת, מובהר בזה, למען הסר כל ספק, כי אין בדחיית הבקשה כדי לחסום כל טענת הגנה מצד הנאשמת, לרבות הטענה בדבר אי-מהימנות עדותו של עד המדינה;** אלא שטענות הצדדים מקומן, כידוע, בסיכומים שלפני הכרעת הדין.

כמו כן, ברי כי אין בהחלטה על דחיית הבקשה כדי להעיד על מה שאין בהחלטה. מדובר אך בהחלטת ביניים דיונית-ראייתית, במסגרת חקירתו הנגדית של עד התביעה הראשון. כך, אין בהחלטה זו כדי לגרוע כהוא זה מחובת המאשימה, כבכל משפט פלילי, להוכיח את הנטען בכתב האישום ואת אשמת הנאשמת, מעבר לכל ספק סביר.

26. **סוף דבר, כאמור, הבקשה נדחית.**

המזכירות מתבקשת להעביר החלטה זו לבאי כוח הצדדים.

ניתנה היום, כ"ו אייר תש"פ, 20 מאי 2020, בהעדר הצדדים.